

Original Article / Araştırma Makalesi

ENTEĞRE EĞİTİM ALAN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM BOYU ÖĞRENME EĞİLİMLERİ

Life Long Learning Tendencies of Nursing Students Who Take Integrated Education

Ayşer DÖNER¹ Özlem CEYHAN² Sultan TAŞCI³
^{1,2,3}Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kayseri

Geliş Tarihi / Received: 16.10.2021

Kabul Tarihi / Accepted: 28.03.2022

ÖZ

Bu çalışma, entegre eğitim alan hemşirelik bölümü öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri (YBÖE)'ni belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini bir ilde bulunan devlet üniversitesinde entegre müfredat programı ile eğitim gören 716 hemşirelik bölümü öğrencisi oluşturmuştur. Veriler “Kişisel Bilgi Formu” ve “Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği” (YBÖEÖ) kullanılarak yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin YBÖEÖ toplam puan ortalamasının 126.65±18.89 (yüksek düzeyde) olduğu belirlenmiştir. Kadın, ikinci ve üçüncü sınıfta öğrenim gören, düzenli kitap okuma alışkanlığına sahip, yabancı dil seviyesi iyi olan ve kişisel gelişim faaliyetlerine katılan öğrencilerin YBÖEÖ toplam puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Entegre eğitim müfredatı ile eğitim gören hemşirelik öğrencilerinin YBÖE'lerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin yaşam boyu öğrenme davranışlarını geliştirmek için kültürel öğrenme, sosyal öğrenme vb. konu başlıklarının müfredata entegre edilmesi ve/veya ek seçmeli derslere yer verilmesi önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik, Öğrenci, Yaşam boyu öğrenme.

ABSTRACT

This study has been conducted descriptively to determine the lifelong learning tendencies (LLT) of the nursing students who take integrated education. The sample of the study has been consisted of 716 nursing students studying with an integrated curriculum at a state university in a province. The data have been collected by face-to-face interview method using the “Personal Information Form” and the “Lifelong Learning Tendencies Scale” (LLTS). It has been determined that total mean score of the nursing students in the LLTS was 126.65±18.89 (at a high level). It has been determined that the students whose gender were female, who were in the second and third grades, who had regular reading habits, who had a good foreign language level, and who participated in personal development activities had higher mean LLTS scores. It has been found that the LLT of nursing students who receive education with the integrated education curriculum was high. Cultural learning, social learning, etc., to improve students' lifelong learning behaviors. It may be recommended to integrate the subject headings as cultural learning, social learning etc. into the curriculum and/or include additional elective courses.

Keywords: Lifelong learning, Nursing, Student.

GİRİŞ

Son yıllarda bilim ve teknoloji alanında meydana gelen hızlı değişim ve gelişmelerle birlikte bilimsel bilgi sürekli gelişim göstermektedir (Fox, Booker ve Turbutt, 2018; Şenyuva, 2019). Bilgideki artma ve var olan bu bilgilerin hızlı bir şekilde güncelliğini kaybetmesi yükseköğretim kurumlarında öğrencilere kazandırılan bilgi, beceri ve tutumların zaman içerisinde yetersiz kalmasına neden olmaktadır (Şenyuva, 2013). Bu nedenle bireylerin var olan yeteneklerini sürekli olarak geliştirmesi, yeni bilgi, beceri ve tutumlar kazanması ve dünyadaki bu hızlı değişime kendilerini uyarlayabilmeleri gerekmektedir (Samancı ve Ocakçı, 2017). Bu nedenle de öğrenmenin okul sınırlarının dışına çıkarak yaşam boyu devam eden bir süreç olarak ele alınması ve dolayısıyla yaşam boyu öğrenme (YBÖ) kavramı güncel hayatta daha fazla tartışılır olmuştur (Moore, 2020). Öğrenmenin yaşamın her evresinde ve herhangi bir yerde gerçekleşebileceğini dikkate alan ve öğrenmeyi öğrenme yaklaşımına dayanan YBÖ kavramının insanlık tarihi kadar eski olduğu bilinmektedir (Şenyuva, 2013). YBÖ kavramı ilk kez 1920’li yıllarda John Dewey ile birlikte Basil Yeaxle ve Eduard Lindeman tarafından eğitimin yaşam boyu devam ettiği ve günlük yaşamın bir parçası olduğu anlayışından yola çıkılarak kullanılmıştır. Bu anlayış, eğitim kurumlarının egemenliği karşısında, eğitim ve öğrenmenin yer, zaman ve yaş ile sınırlı olmadığını savunmaktadır (London, 2021). Lindeman, yaşamın tamamının öğrenme olduğunu ve bu nedenle eğitimin herhangi bir bitiş noktası olamayacağını belirtmektedir (Şenyuva, 2013).

Sürekli eğitim ve yetişkin eğitimi gibi kavramlarla aynı anlamda kullanılan YBÖ kavramı, “kişisel, sosyal, toplumsal ve meslek ile ilgili bir bakış açısı içerisinde bireyin; bilgi, beceri ve yeterliklerini geliştirmek amacı ile yaşamı boyunca katıldığı bütün öğrenme faaliyetleri” olarak tanımlanmaktadır (London, 2021; Samancı ve Ocakçı, 2017). Bir başka tanıma göre ise YBÖ, bilgi ve becerileri geliştirmek için sürekli öğrenmeyi ifade etmektedir. Sürekli eğitim, YBÖ’nün bir parçasıdır ancak tam olarak YBÖ’yü tanımlamamaktadır (Mlambo, Silén ve McGrath, 2021; Qalehsari, Khaghanizadeh ve Ebadi, 2017).

Hayat boyu öğrenme olarak da bilinen (Samancı ve Ocakçı, 2017) YBÖ’de eğitsel gelişim ile ilgili sorumluluk kişinin kendisine verilmektedir (Qalehsari vd., 2017). YBÖ formal ve informal öğrenmeyi içermektedir (Mlambo vd., 2021; Qalehsari vd., 2017). Bu nedenle YBÖ yaş, statü ve eğitim seviyesine bakılmadan okul, üniversite, ev, iş ya da toplum içerisinde herhangi bir yerde gerçekleştirilebilmektedir (Samancı ve Ocakçı, 2017).

Yaşam boyu öğrenme (YBÖ) kavramı uluslararası ve ulusal gündemde bütün meslek gruplarında oldukça önemli bir kavram haline gelmiştir (Qalehsari vd., 2017). 21. Yüzyıl

eğitim hedefleri içerisinde YBÖ'yi kazandıracak hedefler bulunmaktadır. Hemşirelik mesleği mensupları ve eğitimcileri de bilim ve teknoloji çağında olmanın bir sonucu olarak eğitimler esnasında edinilmiş bilgi ve becerilerin güncelliğini yitirmekte olduğunun bilincindedir (Şenyuva, 2013). Bu doğrultuda hemşirelerin sürekli öğrenebilen, güncel bilgiyi takip edebilen ve gelişimlerin farkında olan meslek mensubu olmaları için eğitimleri esnasında YBÖE'nin kazandırılması gerektiği ön plana çıkmaktadır. Böylece hemşirelik mesleği güncelliğini ve gelişimini sürdürerek kaliteli ve nitelikli bakımın devamlılığını sağlayabilecektir (Padilha, Ribeiro, Rosa, Marques ve Machado, 2020; Samancı ve Ocakçı, 2017).

Hemşirelik eğitimi esnasında kullanılan öğrenme yöntemleri özellikle yaşam boyu öğrenme eğilimlerini (YBÖE) destekler niteliktedir (Şenyuva, 2019). Bunlardan biri olan probleme dayalı öğrenmenin temelini Dewey'e göre "yaparak yaşayarak öğrenme" oluşturmaktadır (Yeşilyurt, 2019). Dewey, öğrencinin dıştan eğitilmemesi gerektiğini, kendi kendine gelişip öğrenmesini savunmaktadır (Loeng, 2020). Probleme dayalı öğrenme öğrencilerin motivasyonunu artırmakta, işbirlikçi öğrenme, iletişim ve yeni teknolojilerin kullanılması ile eleştirel düşünme ve problem çözme becerisini artırarak YBÖ yeteneği kazandırmaktadır (Berkhout, Helmich, Teunissen, van der Vleuten ve Jaarsma, 2018; Qalehsari vd., 2017). Bir diğer eğitim modeli olan entegre eğitim holistik öğrenmeye dayalıdır. Öğrencinin küçük parçaları öğrenmesi yerine büyük resmi görmesini sağlar. Konular probleme göre ilişkilendirilerek bilginin entegrasyonunu gerektirir. Buda öğrencinin YBÖ yeteneğinin gelişmesini sağlamaktadır (Dereli, Yıldırım Sarı ve Tokem, 2021; Uysal Toraman, Bayık Temel, Kalkım ve Erkin Balyacı, 2013).

Eğitim esnasında gereken YBÖ yeteneği kadar sağlık bakımı hizmetlerinde kullanılan gelişmiş ve yeni teknolojiler, hasta tedavisi ve bakımındaki değişiklikler, bireylerin daha kaliteli sağlık hizmeti alma beklentisi, sürekli gelişen bilimsel bilginin hemşirelik uygulamalarına aktarılması, hemşirelik bilgi ve becerilerinin güncelleştirilmesi gerekliliği ve uzmanlaşma eğiliminin artması gibi nedenler hemşireler içinde YBÖ'yü zorunlu hale getirmektedir (Şenyuva, 2013). Hemşirelerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini etkin bir şekilde kullanarak YBÖ yolu ile bireysel ve mesleki gelişimlerini yenilikçi yaklaşımlar doğrultusunda sürdürerek verdikleri bakımın kalitesini yükseltmeleri sağlık hizmeti alan birey, aile ve toplumun sağlığının korunması ve geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır (Qalehsari vd., 2017). Hemşirelik mesleğindeki bu beklentileri karşılamak için yükseköğretim kurumları önemli bir role sahiptir (Atchoarena, 2021). Bu nedenle YBÖ becerilerinin artırılabilmesi için öncelikle yükseköğretim kurumlarındaki hemşirelik

öğrencilerinin mevcut durumlarının belirlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle bu araştırma entegre eğitim alan hemşirelik öğrencilerinin YBÖ eğilimlerini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Şekli ve Amacı

Bu araştırma entegre eğitim müfredatı uygulanan hemşirelik bölümü öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerini belirlemek, müfredat geliştirme ve öğretim yöntemleri iyileştirme çalışmalarında kullanabilmek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmaya bir Devlet Üniversitesinde entegre eğitim modeli ile eğitim veren Hemşirelik Bölümü öğrencileri alınmıştır. Entegre eğitimde müfredat programı modül şeklinde yürütülmektedir. Entegre eğitim sisteminde modüllerde yer alan teorik ve uygulamalı derslerde basitten karmaşığa, sağlıktan hastalığa, hastalıklardan karmaşık sağlık sorunlarına doğru bir yaklaşımla ve son sınıfta ise intörn uygulaması şeklinde yürütülmektedir. Dersler vaka tartışmaları, beyin fırtınası, kavram haritaları, grup çalışmaları, proje çalışması gibi aktif öğrenme yöntemleri uygulanmaktadır. Ayrıca öğrenciler eğitimleri boyunca entegre müfredatta yer alan dersler dışında farklı içeriklerde (kültürel öğrenme, iletişim, sağlık hukuku, düşünce tarihi, drama vb.) en az altı seçmeli ders alarak mezun olmaktadır. Müfredatta YBÖ ile ilgili ayrı bir modül (ders) bulunmamaktadır. Ancak birinci sınıftan itibaren modül konularına YBÖ'yi destekler nitelikte uygulamalar entegre edilmiş, derslerin sürdürülmesinde probleme dayalı öğrenim yöntemleri kullanılmaktadır.

Araştırma evrenini 2019-2020 eğitim-öğretim yılı güz döneminde aktif öğrenim gören hemşirelik bölümü öğrencileri (N=1018) (birinci sınıfta 221, ikinci sınıfta 238, üçüncü sınıfta 214, dördüncü sınıfta 345 öğrenci) oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeden evrenin tamamına ulaşılması planlanmış olup çalışma sonunda evrenin %70.33'üne ulaşılarak çalışma 716 öğrenci ile tamamlanmıştır. Araştırmaya 2019-2020 eğitim öğretim yılı güz döneminde hemşirelik bölümünde aktif ders kaydı olan, derslere devam eden ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden öğrenciler dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veriler, "Kişisel Bilgi Formu" ve "Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği (YBÖE)" kullanılarak yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından ilgili literatürden yararlanarak (Arslan, 2018; Denat, Dikmen, Filiz ve Başaran, 2016; Diker Coşkun ve Demirel, 2010; Fox vd., 2018; Uysal Yalçın vd., 2019; Yıldız Ilıman, 2017) hazırlanan kişisel bilgi formu; öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, sınıf düzeyi, mezun olduğu lise, gelir düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi vb. gibi sosyo-demografik özelliklerini ve tanıtıcı özelliklerini içeren 12 sorudan oluşmaktadır.

Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği

Araştırmada, Diker Coşkun ve Demirel (2010) tarafından geliştirilen “Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği (YBÖEÖ)” hemşirelik öğrencilerinin YBÖ eğilimlerini belirlemek amacıyla uygulanmıştır. Ölçek motivasyon, sebat, öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk ve merak yoksunluğu olmak üzere dört alt boyuttan ve toplamda 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin motivasyon (1-6 madde) ve sebat (7-12 madde) alt boyutlarındaki tüm maddeler olumlu, öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk (13-18 madde) ve merak yoksunluğu (19-27 madde) alt boyutlarındaki tüm maddeler ise olumsuzdur. Ölçeğin motivasyon ve sebat alt boyutlarından alınan puanın yüksek olması, öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk ve merak yoksunluğu alt boyutlarından alınan puanın düşük olması öğrencilerin YBÖE'nin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek altılı likert dereceleme türünde hazırlanmıştır. Ölçekten alınabilecek minimum puan 27, ortanca puanı 94.5 olup maksimum puan ise 162 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach alpha katsayısı geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında $\alpha=0.89$ (Diker Coşkun ve Demirel, 2010) bu çalışmada ise $\alpha=0.90$ olarak bulunmuştur.

Araştırmanın Etik Boyutu

Hemşirelik Bölümü Akademik Kurul kararı ve Etik Kurul onayı (Tarih: 26.11.2019/No: 127) alınarak araştırmaya başlanmıştır. Ölçeğin kullanılması için yazardan onay ile araştırmaya katılan öğrencilerden yazılı ve sözlü bilgilendirilmiş gönüllü olur alınmıştır.

Verilerin İstatistiksel Analizi

Veriler SPSS 24.0 (Statistical Package for The Social Sciences) paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler olarak sayı (n), yüzde (%), ortalama±standart sapma ($X\pm SS$), ortanca (25-75. persentil) Ort (Q1-Q3) kullanılmıştır. Varyansların homojenliği Levene testi ile kontrol edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığı Shaphiro-Wilk testi ile değerlendirilmiştir. Normal dağılım göstermeyen değişkenler için Mann-Whitney U ve

Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki fark Bonferoni karşılaştırılması yapılmıştır. Çalışmada $p < 0.05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaş ortancalarının 20.00 (19.00-21.00) olduğu, %53.2'sinin 20 yaş ve altında, %84.4'ünün kadın, %30.4'ünün dördüncü sınıf, %38.5'inin genel akademik ortalamasının 2.51 ile 3.00 arasında, %79.5'inin Anadolu lisesi mezunu, %69.5'inin gelirinin giderine eşit, %70.4'ünün anne eğitim düzeyinin ilköğretim, %57.0'sinin baba eğitim düzeyinin ilköğretim, %55.9'unun yabancı dil seviyesinin orta düzeyde olduğu ve %51.3'ünün düzenli kitap okuma alışkanlığı olmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin mezuniyetten sonra gelişimlerini desteklemek için yüksek lisans (%40.2), hizmet içi eğitim (%34.1) ve sertifika programlarına katılım (%28.5) şeklinde planlama yaptıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin %62.7'sinin kişisel gelişim faaliyetlerine katılmadığı, katılanların %71.1'inin spor, dans, fiziksel aktivite yaptığı, %26.2'sinin yabancı dil kursuna gittiği ve %20.2'sinin enstrüman çaldığı saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerinin Tanımlayıcı Özellikleri (n=716)

Özellikler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş (yıl) Ort. (Q1-Q3) (min.-max.)	20.00 (19.00-21.00) (17.00-36.00)	
Yaş grupları		
20 yaş ve altı	381	53.2
21 yaş ve üzeri	335	46.8
Cinsiyet		
Kadın	604	84.4
Erkek	112	15.6
Sınıf		
1. Sınıf	178	24.9
2. Sınıf	173	24.2
3. Sınıf	147	20.5
4. Sınıf	218	30.4
Genel akademik ortalama (4 ortalama üzerinden)		
2.00 ve altı	95	13.3
2.01-2.50	244	34.1
2.51-3.00	276	38.5
3.01 ve üzeri	101	14.1
Mezun olunan lise		
Düz lise	58	8.1
Anadolu lisesi	569	79.5
Sağlık meslek lisesi	37	5.2
Fen lisesi	52	7.2
Gelir Düzeyi		
Gelir giderden az	143	20.0
Gelir gidere eşit	498	69.5
Gelir giderden fazla	75	10.5
Anne eğitim düzeyi		
Okuryazar değil	28	3.9
Okuryazar	33	4.6

İlköğretim	504	70.4
Ortaöğretim ve üzeri	151	21.1
Baba eğitim düzeyi		
Okuryazar değil	5	0.7
Okuryazar	17	2.4
İlköğretim	408	57.0
Ortaöğretim ve üzeri	286	39.9
Düzenli kitap okuma alışkanlığı		
Olan	349	48.7
Olmayan	367	51.3
Yabancı dil seviyesi		
İyi	47	6.5
Orta	400	55.9
Kötü	269	37.6
Mezuniyet sonrası gelişim için yapılması planlan aktivite/kurslar (n=671)*		
Sertifika eğitimi	191	28.5
Hizmet içi eğitim	229	34.1
Yüksek lisans eğitimi	270	40.2
Yüksek lisans/doktora eğitimi	149	22.2
Tüm eğitimler	152	22.7
Kişisel gelişim faaliyetlerine katılım durumu		
Katılan	267	37.3
Katılmayan	449	62.7
Kişisel gelişim faaliyet türü (n=267)*		
Bilgisayar kursu	26	9.7
Yabancı dil kursu	70	26.2
Spor. dans. fiziksel aktivite	190	71.1
Tiyatro	23	8.6
Yurtdışı eğitim	7	2.6
Satranç	24	8.9
Enstrüman	54	20.2
Diğer (ebru. resim, disksiyon kursu vb)	5	1.8

Ort (Q1-Q3) (min-max): Ortalama (25-75. persentil) (Minimum-Maximum).

*Birden fazla seçenek işaretlenmiş ve yüzdeler "n" üzerinden hesaplanmıştır.

Hemşirelik öğrencilerinin YBÖEÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları Tablo 2'de gösterilmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin YBÖEÖ toplam puan ortalamasının 126.65 ± 18.89 , motivasyon alt boyut puan ortalamasının 30.99 ± 3.84 , sebat alt boyut puan ortalamasının 27.69 ± 5.13 , öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk alt boyut puan ortalamasının 27.74 ± 6.40 ve merak yoksunluğu alt boyut puan ortalamasının 40.21 ± 9.42 olduğu belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin YBÖEÖ Toplam ve Alt Ölçek Puan Ortalamaları (n=716)

Ölçek Alt Boyutları	Min.-max.	Ortanca (Q1-Q3)	$\bar{x} \pm SS$
Motivasyon	6-36	32.00 (29.00-34.00)	30.99 ± 3.84
Sebat	6-36	28.00 (25.00-31.00)	27.69 ± 5.13
Öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk	6-36	29.00 (24.00-33.00)	27.74 ± 6.40
Merak yoksunluğu	9-54	42.00 (34.00-47.00)	40.21 ± 9.42
Toplam Puan	27-162	129.00 (114.00-141.00)	126.65 ± 18.89

Min.-Max.: Minimum-Maximum, Q1-Q3: 25-75. persentil, \bar{X} : Ortalama, SS: Standart Sapma.

Hemşirelik öğrencilerinin tanımlayıcı özelliklerine göre YBÖEÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımı Tablo 3'te verilmiştir. Kadın hemşirelik öğrencilerinin

öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk ve merak yoksunluğu alt boyut ve YBÖEÖ toplam puan ortalamalarının erkek hemşirelik öğrencilerine göre daha yüksek olduğu ve gruplar arasındaki bu farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Yapılan ileri analiz sonucunda araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk alt boyut puan ortalamaları arasındaki farkın 3. sınıf öğrencileri ile 1., 2. ve 4. sınıf öğrencilerinin puan farkından kaynaklandığı tespit edilmiştir ($p<0.05$). Merak yoksunluğu alt boyutu ve YBÖEÖ toplam puan ortalamalarının yapılan ileri analiz sonucunda 2. ve 3. sınıf öğrencilerindeki puan farkından kaynaklandığı belirlenmiştir ($p<0.05$). Öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk alt boyut puan ortalamalarının yapılan ileri analiz sonucunda genel akademik ortalamaları 2.51 ve üzeri olan öğrencilerden kaynaklandığı ve gruplar arasındaki bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

Düzenli kitap okuma alışkanlığı olan hemşirelik öğrencilerinin YBÖEÖ alt boyut ve toplam puan ortalamalarının düzenli kitap okuma alışkanlığı olmayan öğrencilere göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Yabancı dil seviyesi ile motivasyon, sebat ve merak yoksunluğu alt boyut ve YBÖEÖ toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Bu farkın yabancı dil seviyesi orta ve iyi olan hemşirelik öğrencilerinin puan farkından kaynaklandığı belirlenmiştir.

Kişisel gelişim faaliyetlerine katılan öğrencilerin YBÖEÖ alt boyut ve toplam puan ortalamalarının kişisel gelişim faaliyetlerine katılmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Ayrıca öğrencilerin yaş, mezun oldukları lise, anne ve baba eğitim düzeyi ve gelir durumlarına göre YBÖEÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Hemşirelik Öğrencilerinin Tanımlayıcı Özelliklerine göre YBÖEÖ ve Alt Boyutlarına Ait Puan Ortalamalarının Dağılımı ($n=716$)

Özellikler	Motivasyon	Sebat	Öğrenmeyi Düzenlemede Yoksunluk	Merak Yoksunluğu	YBÖEÖ Toplam Puanı
Cinsiyet					
Kadın	30.97±3.89	27.67±5.19	28.19±6.10	40.72±9.32	127.56±18.81
Erkek	31.13±3.60	27.82±4.83	25.32±7.40	37.49±9.50	121.76±18.63
<i>P</i>	0.882*	0.989*	<0.001*	0.001*	0.002*
Sınıf Düzeyi					
1.sınıf	30.92±4.00	27.14±5.91	27.26±5.59 ^a	39.38±9.29 ^a	124.71±18.71 ^a
2.sınıf	31.36±3.63	28.02±4.58	27.76±6.45 ^a	41.60±8.72 ^b	128.75±17.12 ^b
3.sınıf	30.93±3.84	28.22±5.04	29.25±5.92 ^b	41.64±8.92 ^b	129.87±18.35 ^b
4.sınıf	30.81±3.88	27.53±4.88	27.10±7.13 ^a	38.95±10.16 ^a	124.40±20.31 ^a
<i>P</i>	0.552**	0.290**	0.004**	0.013**	0.011**
Genel Akademik Ortalama					
2.00 ve altı	30.82±4.14	27.52±5.58	26.15±6.64 ^a	40.08±9.17	124.58±18.85
2.01-2.50	30.78±3.89	27.55±5.05	27.42±6.56 ^a	39.54±9.33	125.31±18.81
2.51-3.00	31.10±3.69	27.60±5.23	28.12±6.34 ^b	40.23±9.76	127.07±19.27
3.01 ve üzeri	31.38±3.84	28.45±4.59	28.96±5.64 ^b	41.89±8.81	130.69±17.64

<i>P</i>	0.510**	0.449**	0.013**	0.174**	0.055**
Düzenli kitap okuma alışkanlığı					
Olan	32.04±3.61	28.99±4.84	28.78±6.45	42.66±8.76	132.49±17.65
Olmayan	30.00±3.79	26.46±5.09	26.75±6.20	37.88±9.44	121.10±18.37
<i>P</i>	<0.001*	<0.001*	<0.001*	<0.001*	<0.001*
Yabancı Dil Seviyesi					
İyi	31.68±4.27 ^a	29.29±6.39 ^a	27.76±6.11	42.89±8.90 ^a	131.63±19.41 ^a
Orta	31.35±3.67 ^a	28.36±4.63 ^a	28.00±6.58	40.53±9.72 ^a	128.25±19.24 ^a
Kötü	30.34±3.94 ^b	26.42±5.33 ^b	27.35±6.18	39.27±8.95 ^b	123.40±17.82 ^b
<i>P</i>	0.001**	<0.001**	0.193**	0.012**	<0.001**
Kişisel gelişim faaliyetlerine katılım durumu					
Katılan	32.09±3.43	29.07±4.87	28.29±6.62	42.31±8.93	131.78±18.10
Katılmayan	30.34±3.92	26.87±5.11	27.41±6.26	38.97±9.49	123.60±18.71
<i>P</i>	<0.001*	<0.001*	0.017*	<0.001*	<0.001*

*Mann-Whitney U, **Kruskal-Wallis.

*** a, b, c üst simgeleri her bir grupta grup içi farklılığı göstermekte olup aynı harflerin yer aldığı ölçümler benzerdir.

TARTIŞMA

Hemşirelik öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin ve stratejilerinin belirlenmesi eğitim müfredatının geliştirilmesinden, meslek hayatındaki gelişmeleri takip etme ve bakıma yansıtma kadar etkisi olabilecek bir yön olması nedeniyle ele alınması gereken önemli bir kavramdır. Hemşirelik öğrencilerinin YBÖE'ni belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada, öğrencilerinin toplam ölçek puan ortalamalarının 126.65±18.89 ile iyi düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu durumun eğitim sisteminde derslerin aktif ve katılımlı işlenmesi, vaka çalışmalarının yapılması ve YBÖ'yü destekleyen (kültürel öğrenme, iletişim, literatür tarama vb.) seçmeli derslerin bulunmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Hemşirelik öğrencilerinde problem çözme becerisi ve YBÖE'ni belirlemek amacıyla entegre ve klasik eğitim modelinin uygulandığı sekiz devlet üniversitesinde 1. ve 4. sınıf öğrencilerinde yapılan bir çalışmada, YBÖEÖ toplam puanının 119.69±23.06 olduğu ve öğrencilerin YBÖ'ye karşı olumlu tutum geliştirdikleri belirlenmiştir (Yıldız İlman, 2017). Konu ile ilgili benzer bir çalışmada, bütün sınıf düzeyindeki hemşirelik öğrencilerinin YBÖEÖ toplam puan ortalamasının 124.8±22.4 olduğu ve öğrencilerin YBÖE'nin oldukça iyi düzeyde olduğu saptanmıştır (Arslan, 2018). Mi ve Riley-Doucet (2016) Jefferson YBÖ ölçeği kullanılarak yaptıkları çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin YBÖ puanlarının 43.04±5.14 olduğunu ve YBÖ'ye yönelik yüksek düzeyde yönelim/oryantasyona sahip olduklarını belirlemiştir. Çalışmada kullanılan ölçek puanı 14-56 arasında değişmekte olup, ölçekten alınan puanın yüksek olması YBÖ'ye doğru daha güçlü bir yönelim gösterdiklerini belirlemektedir (Mi ve Riley-Doucet, 2016). Akredite olmuş altı hemşirelik ön lisans programındaki hemşirelik öğrencilerinin öz-yönelimli öğrenme yetenekleri ile Jefferson YBÖ yönelimi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan bir çalışmada ise, puan

ortalamalarının 43.92 ± 5.14 olduğu belirlenmiştir (Kaulback, 2020). Aynı ölçek kullanılarak yapılan başka bir çalışmada ise, diş hekimliği, ağız ve diş sağlığı, eczacılık, fizik tedavi, solunum terapisi ve hemşirelik grupları birlikte değerlendirilmiştir. Öğrencilerin Jefferson YBÖ ölçek puanının 43.06 ± 5.5 olduğu saptanmıştır. Yüksek düzeyde YBÖ yönelimi/oryantasyonunu gösteren bu bulgular çalışmamızla benzerlik göstermektedir (Novak, Palladino, Ange ve Richardson, 2014). Hemşirelik öğrencilerinin YBÖE'nin yüksek düzeyde olması; son yıllarda hemşirelik eğitiminde YBÖE'nin vurgulanması, müfredatta buna yönelik derslere yer verilmesi ve öğrencilerin bilimsel faaliyetlere katılımlarının teşvik edilmesinden kaynaklanabilir. Ancak literatürde YBÖE'nin daha düşük olduğu çalışmalarda bulunmaktadır. Hemşirelik öğrencilerinin bireysel girişimcilik algıları ve YBÖE'leri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada, YBÖEÖ toplam puan ortalamasının 80.80 ± 20.62 (düşük) olduğu belirlenmiştir (Kılavuz ve Karabağ Aydın, 2020). Denat ve diğerleri (2016) çalışmasında da hemşirelik öğrencilerinin YBÖEÖ toplam puan ortalamasının 64.83 ± 21.51 ve YBÖE'nin düşük düzeyde olduğu saptanmıştır (Denat vd., 2016). Literatürde bu çalışmalar arasındaki farklılık, çalışma gruplarının eğitim programları ve müfredatları arasındaki farktan kaynaklanmış olabilir.

Çalışmada kadın hemşirelik öğrencilerinin öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk ve merak yoksunluğu alt boyutlarının erkeklere göre anlamlı düzeyde zayıf olduğu, ancak YBÖE'nin erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde yapılan çalışmalar bu bulguyu destekler niteliktedir (Arslan, 2018; Kılavuz ve Karabağ Aydın, 2020; Yıldız Ilıman, 2017). Bu durum erkek hemşirelik öğrencilerinin öğrenme isteği ve merak duygularının kadınlara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu çalışmaların aksine Denat ve diğerleri (2016) çalışmasında ise erkek öğrencilerin YBÖEÖ toplam puan ortalamalarının kadınlardan yüksek olduğu, ancak öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk alt boyutlarının anlamlı düzeyde düşük olduğu belirlenmiştir (Denat vd., 2016).

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk ve merak yoksunluğu alt boyut puan ortalamalarının 4. sınıflarda anlamlı şekilde en düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç üst sınıfların öğrenmelerini düzenlemede ve merak konusunda daha iyi durumda olduklarını göstermektedir. YBÖEÖ toplam puanı ise 3. sınıflarda en yüksek çıkmış ve sınıflar arası farklılık anlamlı bulunmuştur. Çalışmamızdan farklı olarak hemşirelik öğrencilerinin bireysel girişimcilik algıları ve YBÖE arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada, öğrencilerin sınıf düzeylerine göre YBÖE'leri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Kılavuz ve Karabağ Aydın, 2020). Klasik ve entegre eğitim modeli ile öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin YBÖE

belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmada da, sınıf düzeyine göre YBÖE arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Yıldız Ilıman, 2017). Denat ve diğerleri (2016) çalışmasında ise, 4. sınıf öğrencilerinin 3. sınıf öğrencilerine göre YBÖE'nin daha yüksek olduğu saptanmıştır (Denat vd., 2016). Lisans ve lisansüstü öğrencilerle yapılan bir çalışmada ise, hemşirelik lisans öğrencilerinin YBÖ'ye yönelik yönelim/oryantasyon düzeylerinin lisansüstü öğrencilere göre anlamlı olarak daha düşük olduğu belirlenmiştir (Mi ve Riley-Doucet, 2016). Çalışmada 4. sınıf hemşirelik öğrencilerinin YBÖEÖ toplam puanlarının diğer sınıf öğrencilerinden düşük olması, hemşirelik öğrencilerinin 4. sınıfta klinik uygulamalarının yoğunluğu ve işe yerleşme sınavlarına hazırlanma eğilimleri, öğrencilerin diğer aktivitelerden önceki yıllara göre uzak kalmasına yol açmış olabilir.

Çalışmada düzenli kitap okuma alışkanlığı olan hemşirelik öğrencilerinin düzenli kitap okuma alışkanlığı olmayan öğrencilere göre motivasyon ve sebat alt boyutundan anlamlı düzeyde yüksek puan aldıkları ve YBÖE'nin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Konu ile ilgili yapılan çalışmalar bu bulguyu desteklemektedir (Denat vd., 2016; Kılavuz ve Karabağ Aydın, 2020). Kılavuz ve Karabağ Aydın'ın (2020) çalışmalarında, düzenli kitap okuma alışkanlığı olan hemşirelik öğrencilerinin YBÖE'nin yüksek olduğu belirlenmiştir (Kılavuz ve Karabağ Aydın, 2020). Denat ve diğerleri (2016) çalışmasında da kitap okuma alışkanlığı düzenli olan öğrencilerin YBÖE'lerinin düzenli kitap okuma alışkanlığı olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Denat vd., 2016). Yaşam boyu öğrenen bireylerin yetiştirilmesinde düzenli kitap okuma alışkanlığı oldukça önemlidir. Bu alışkanlık onların daha çok araştırma yapmasını, yapılan gelişmeleri takip etmesini ve ilgi duymasını artıran bir faktör olarak düşünülmektedir.

Çalışmada yabancı dil seviyesi iyi olan hemşirelik öğrencilerinin YBÖE'nin anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Yabancı dil bilme, farklı kaynaklara ulaşma ve yurt dışı literatürü takip etmede kolaylık sağladığı düşünüldüğünde, öğrencilerin gelişimlerinde ve YBÖE'de pozitif etki sağlamış olabilir.

Çalışmada kişisel gelişim faaliyetlerine katılan öğrencilerin YBÖEÖ alt boyut ve toplam puan ortalamalarının kişisel gelişim faaliyetlerine katılmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatürde yapılan çalışmalar da farklılıklar bulunmaktadır. Klasik ve entegre eğitim modeli ile öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin YBÖE'ni belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmada, spor, dans ve fiziksel aktiviteye katılan hemşirelik öğrencilerinin YBÖE'nin bu aktivitelere katılmayan öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Yıldız Ilıman, 2017). Güçlü ve diğerleri (2013) çalışmasında da düzenli olarak spor aktivitelerine katılan öğrencilerin YBÖ hazır oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu

saptanmıştır (Güçlü, Bostan ve Tabak, 2013). Ancak yapılan bir çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin sosyal etkinliğe katılma durumuna göre YBÖE arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Kılavuz ve Karabağ Aydın, 2020). Çalışmada kişisel gelişim faaliyetlerine katılan öğrencilerin YBÖE'nin yüksek olması ölçek puanları ile öğrenci tutum ve davranışının birbirini destekler nitelikte olduğunun önemli bir göstergesidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Entegre eğitim müfredatı öğrencileri araştırma, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin gelişmesine katkı veren, aktif öğrenmeyi sağlayan bir müfredat programı ile yürütülmektedir. Bu müfredat ile eğitim alan hemşirelik öğrencilerinin YBÖE'nin yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca kitap okuma alışkanlığının, yabancı dil eğitiminin ve kişisel gelişim faaliyetlerine katılan öğrencilerin YBÖE'nin yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma sonucunda entegre eğitim müfredatında kullanılan eğitim yöntemlerinin öğrencilerin YBÖE'ni artırmada kullanılabileceği ortaya konmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda mesleki eğitimi geliştirmek için YBÖE'ni artırmaya yönelik program çıktılarının geliştirilmesi ve buna yönelik farklı eğitim yöntemlerinin uygulanması, entegre/probleme dayalı farklı eğitim müfredatlarının denenmesi ve öğrencilerin kişisel gelişimlerini artırmaya yönelik kurs, program ve faaliyetlere yönlendirilmesi için danışmanlık sağlanması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Arslan, Y. (2018). *Hemşirelik öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin belirlenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Doğu Akdeniz Üniversitesi Kuzey Kıbrıs.
- Atchoarena, D. (2021). Universities as lifelong learning institutions: A new frontier for higher education? In: van't Land H., Corcoran A., Iancu DC. (Ed.). *The Promise of Higher Education* içinde (s. 311-319). Springer.
- Berkhout, J. J., Helmich, E., Teunissen, P. W., van der Vleuten, C.P.M. ve Jaarsma, A. D. C. (2018) Context matters when striving to promote active and lifelong learning in medical education. *Medical Education*, 52, 34-44.
- Denat, Y., Dikmen, Y., Filiz, N. Y. ve Başaran, H. (2016). Hemşirelik öğrencilerinde yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *J Hum Rhythm*, 2(1), 39-45.
- Dereli, F., Yıldırım Sarı, H. ve Tokem Y. (2021). Comparison of student satisfaction according to three different education models in nursing education. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6(3), 61-66.
- Diker Coşkun, Y. ve Demirel, M. (2010). Lifelong learning tendency scale: The study of validity and reliability. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 5, 2343-2350.
- Fox, R., Booker, C. ve Turbutt, A. (2018). Framework for Lifelong Learning for Nurses and Midwives *Queensland Health*.

- Güçlü, S., Bostan, N. ve Tabak, R. S. (2013). Dumlupınar üniversitesi hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme davranışlarının belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(2), 459–468.
- Kaulback, M. K. (2020). Correlating self-directed learning abilities to lifelong learning orientation in baccalaureate nursing students. *Nurse Educator*, 45(6), 347–351.
- Kılavuz, F. ve Karabağ Aydın, A. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel girişimcilik algıları ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 7(3), 240–248.
- Loeng, S. (2020). Self-Directed learning: A core concept in adult education. *Education Research International*, 2020, 1-12. <https://doi.org/10.1155/2020/3816132>
- London, M. (2021). *The Oxford handbook of lifelong learning* (s. 1-56). Oxford University Press.
- Mi, M. ve Riley-Doucet, C. (2016). Health professions students' lifelong learning orientation: Associations with information skills and self-efficacy. *Evidence Based Library and Information Practice*, 11(2), 121–135.
- Mlambo, M., Silén, C. ve McGrath, C. (2021). Lifelong learning and nurses' continuing professional development, a metasynthesis of the literature. *BMC Nursing*, 20(1), 1-13.
- Moore, R. L. (2020). Developing lifelong learning with heutagogy: contexts, critiques, and challenges. *Distance Education*, 41(3), 381-401.
- Novak, M. K., Palladino, C., Ange, B. ve Richardson, D. (2014). Measuring health professions students' orientation toward lifelong learning. *Journal of Allied Health*, 43(3), 146–149.
- Padilha, J. M., Ribeiro, A., Rosa, J., Marques, D. ve Machado, P. P. (2020). Clinical virtual simulation as lifelong learning strategy-Nurse's verdict. *Clinical Simulation in Nursing*, 47, 1-5.
- Samancı, O. ve Ocakçı, E. (2017). Hayat boyu öğrenme. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 711-722.
- Şenyuva, E. (2013). Hemşirelikte yaşam boyu öğrenme: Algılar ve gerçekler. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21(1), 69-75.
- Şenyuva, E. (2019). Teknolojik gelişmelerin hemşirelik eğitimine yansımaları. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 27(1), 79-90.
- Qalehsari, M. Q., Khaghanizadeh, M. ve Ebadi, A. (2017). Electronic physician (ISSN : 2008-5842). *Electronic Physician*, 9(10), 5541–5550. 10 Kasım 2019 tarihinde <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5633215/> adresinden erişildi.
- Yeşilyurt, E. (2019). Kuramsal temelleri açısından öğretim stratejilerinin temel özellikleri: Bir derleme çalışması, *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 57-78.
- Uysal Toraman, A., Bayık Temel, A., Kalkım, A. ve Erkin Balyacı, Ö. (2013). Klasik ve entegre eğitim modeli ile öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin araştırmaya yönelik tutum ve farkındalıkları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu E Dergisi*, 6(3), 132–138.
- Uysal Yalçın, S., Özasan, Z., Şimşek Şahin, E., Alptekin, H. M., Erdoğan, B. ve Aydın Er, R. (2019). Hemşire adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri: Nitel bir çalışma. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), 55–63.
- Yıldız İlman, A. (2017). *Klasik ve entegre eğitim modeli ile öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinde problem çözme becerisi ve yaşam boyu öğrenme eğilimi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Marmara Üniversitesi, İstanbul.